

Zestaw 3

Zadanie 1. Niech $X_1, X_2, \dots$ będzie ciągiem niezależnych scentrowanych zmiennych losowych o tym samym rozkładzie i niech $\mathcal{F}_n = \sigma(X_1, X_2, \dots, X_n)$. Oznaczmy $S_n = \sum_{i=1}^n X_i$. Pokaż, że $(S_n, \mathcal{F}_n)$ jest martyngealem.

Zadanie 2. Niech X będzie całkowalną zmienną losową i niech $(\mathcal{F}_n)$ będzie dowolną filtracją. Pokaż, że proces zdefiniowany jako $X_n = \mathbb{E}(X|\mathcal{F}_n)$ jest martyngealem względem filtracji $(\mathcal{F}_n)$.

Zadanie 3. Niech $Z_n = X_1 \cdot X_2 \cdot \dots \cdot X_n$, gdzie X_i są mierzalne względem niezależnych σ -ciał $\mathcal{G}_n$, $\mathbb{E}X_i = 1$. Oznaczmy $\mathcal{F}_n = \sigma(\mathcal{G}_1, \dots, \mathcal{G}_n)$. Pokaż, że $(Z_n, \mathcal{F}_n)$ jest martyngealem.

Zadanie 4. Niech $(X_n, \mathcal{F}_n)$ będzie martyngealem, zaś ciąg (V_n) będzie procesem prognozowalnym, czyli takim, że zmienna losowa V_n jest $\mathcal{F}_{n-1}$ mierzalna, (przyjmujemy $\mathcal{F}_{-1} = \{\emptyset, \Omega\}$). Zakładamy ponadto, że zmienne losowe V_n są ograniczone i definiujemy

$$Z_n = V_0 X_0 + V_1(X_1 - X_0) + V_2(X_2 - X_1) + \dots + V_n(X_n - X_{n-1}).$$

Pokaż, że $(Z_n, \mathcal{F}_n)$ jest martyngealem.

Zadanie 5. Wykazać, że przy odpowiednich założeniach co do całkowalności funkcja wypukła martyngały względem pewnej filtracji jest submartyngealem względem tej filtracji oraz że funkcja wypukła i niemalejąca przekształca submartyngał w submartyngał.

Zadanie 6. Udowodnij, że przyrosty martyngału są parami nieskorelowane.

Zadanie 7. Określmy proces $Z(n)$ w następujący sposób

$$Z(n) = Z(n-1) + L(n), Z(0) = 0, \mathbb{P}(L(n) = 1) = \mathbb{P}(L(n) = -1),$$

gdzie zmienne $L(n)$ są niezależne między sobą.

Udowodnij, że następujące procesy są martyngealami względem filtracji $\mathcal{F}_n = \sigma(Z(0), Z(1), \dots, Z(n))$:

- $Z(n)$, $n = 0, 1, \dots$
- $Z(n)^2 - n$, $n = 0, 1, \dots$,
- $(-1)^n \cos(\pi Z(n))$, $n = 0, 1, \dots$

Zadanie 8. Niech $\{X_n\}_{n=1}^\infty$ będzie ciągiem niezależnych zmiennych losowych o tym samym rozkładzie $\mathcal{N}(-a, 1)$, $a > 0$.

- Dla jakiej wartości $h \in \mathbb{R}$ proces $Y_n = \exp(h \sum_{i=1}^n X_i)$ jest martyngealem względem swojej filtracji naturalnej?
- Dla jakich wartości h proces ten jest sub- lub supermartyngealem?
- Niech $h = 2a$ i niech $x > 0$. Określmy $S_n = \sum_{i=1}^n X_i$. Udowodnij, że zachodzi

$$\mathbb{P}\left(\sup_n S_n > x\right) \leq e^{-2ax}.$$

Zadanie 9. Niech $X_1, X_2, X_3, \dots$ będzie ciągiem niezależnych zmiennych losowych o tym samym rozkładzie, odpowiednio całkowalnych i o średniej zero. Niech $S_n = X_1 + X_2 + \dots + X_n$. Pokaż, że proces $S_n^2 - n\mathbb{E}X_1^2$ jest martyngealem. Czy proces S_n^3 jest martyngealem? Jaką postać komensacji A_n należy zaproponować, by proces $S_n^3 - A_n$ był martyngealem? Co gdy S_n^3 zastąpimy przez S_n^m ?

Zadanie 10. Niech $X_1, X_2, X_3, \dots$ będzie ciągiem niezależnych zmiennych losowych o tym samym rozkładzie zadany przez

$$\mathbb{P}(X_i = 1) = p = 1 - \mathbb{P}(X_i = -1) = 1 - q$$

oraz niech $\{\mathcal{F}_n\}$ będzie filtracją generowaną przez zmienne losowe X_i . Niech $S_n = X_1 + X_2 + \dots + X_n$. Udowodnij

- $M_n = (q/p)^{S_n}$ jest martyngałem względem $\{\mathcal{F}_n\}$,
- dla $\lambda > 0$ wyznacz stałą $C = C(\lambda)$ taką, że proces $Z_n^\lambda = C^n \lambda^{S_n}$ jest martyngałem względem $\{\mathcal{F}_n\}$.

Zadanie 11. Udowodnij, że suma procesów będących martyngałem względem tej samej filtracji jest martyngałem względem tej filtracji. Co gdy procesy te są martyngalami względem różnych filtracji?

Zadanie 12. Udowodnij, że wartość oczekiwana martyngału względem zadanej filtracji jest stała w czasie.

Zadanie 13. Niech $\Omega = [0, 1]$. Znajdź postać filtracji generowanej przez proces $X(n, \omega) = 2\omega \chi_{[0, 1-1/n]}(\omega)$.

Zadanie 14. Pokaż, że filtracja naturalna jest najmniejszą filtracją taką, że dany proces jest do niej adaptowany.

Zadanie 15. Niech $\{\xi_n\}$ będzie martyngałem względem pewnej filtracji $\{\mathcal{F}_n\}$. Udowodnij, że $\{\xi_n\}$ jest również martyngałem względem swojej filtracji naturalnej.